

ТРИДЕНЬК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDEN'**
UKRAINIENNE

Число 4 (212) рік вид. VI. 26 січня 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 26 січня, 1930 року.

Знов і знову на чужині... День найбільшого свята для кожного народу, день народження власної держави;—ми, як і раніш, на чужині. Для інших народів це свято, то день споминів, подяки, свідомости досягнутого, що святкує пишно вільна нація у себе вдома в своїй хаті. Для нас він — не тільки спогад про величну хвилю відродження старезної державности нашої, не тільки день пошани для тих, хто за волю України життя своє поклав, але й день, що нагадує нам про недосягнене, що кличе нас недовершене вивершити. Те, що інші щасливіші од нас нації уже здобули й закріпили, нам ще треба здобути. Для нас — це наша найближча мета, наш найсвятіший ідеал. .

З ріжним почуттям зустрічають наші люде те свято. Знов на чужині! Коли ж і як?— з розпачем питають зневірені і занепадають на дусі. Те, що довелось нам перебути, знесило де-кого; сама грандіозність поставленої мети та трудність її осягнення прибиває, до землі хилить знесилених.

Та те, що лякає легкодухих, пригнічує кволих, те саме зміцняє й гартує здорових, сильних, захочує їх до дальшого бороття.

Скільки разів вже вороги наші, яким саме існування еміграції української сіль в оці, оголошували її смерть, писали їй некрологи.

А проте вона існує, розвивається, бореться і де-далі набуває більшої певности в своїй перемозі. Знає бо вона, що жадне зусилля творче не пропадає дурно, знає, що кожна жертва повернеться сторицею в майбутньому. Що разу, святкуючи день 22 січня тут на чужині, ми знаємо, що ми ближче до того часу, щоб одсвяткувати його вдома.

Однодушність, одноманітність наших настроїв, стремління та мети

з настроями й стремліннями та метою земляків наших на поневоленій отчизні ще зміцнюють цю певність.

Той пароксизм люті пекельної, що саме тепер охопив окупантів понявши хвилями червоного терору Україну, говорить про їх смертельний переляк перед неминучим грядущим.

Та ідеї великої життєздатної на багнет не вловить, її з револьвера не вбити. В тім наша сила.

І день 22 січня, свято тієї ідеї — свято української державности, це свято сильних, твердих, незломних, витривалих. Світле грядуще — майбутнє визволеної і самостійної України — належить сильним.

Нехай же всіх нас об'єднає сьогодні і завжди в нашій силі старе прадідівське —

«Або здобути, або дома не бути»!

Одно з завдань української еміграції.

Українська еміграція за кордоном мусить переводити колосальну працю для того, щоб в політиці, в науці, у геть чисто у всьому викоринити ті неправдиві погляди, які вкорінилися у чужинців, навіть і освічених, відносно України і всього українського.

Важливою працею в цьому напрямі є слідування і українських наукових кол і українських політичних організацій за тим, яка наука про Україну дається молодому поколінню по цілому світу, поколінню, яке може у великій мірі допомогти чи зашкодити в будуччині тим чи иншим своїм відношенням до змагань нашого народу за самостійне життя.

По цілому світові тепер майже у всіх шкільних підручниках історії і географії згадується про Україну. даються описи, карти, таке чи инше оцінування українського народу. Але в якому вигляді? Часто густо в такому, що доводиться лише жахатися чи сміятися.

Як один з прикладів наводимо відомості про Україну, які дає середне-шкільний підручник географії Європи у Франції «Géographie de l'Europe, classe troisième» складений п. п. Gallonédéc, inspecteur général de l'Instruction publique і F. Maurette, professeur agrégé d'histoire et de géographie і видану одним із кращих і найбільших видавництв Франції «Librairie Hachette». По цій географії, яка загалом є дуже доброю, одержують свою освіту що найменше кільки десятків тисяч, коли не кільки сот тисяч, французьких середнешкільників — дівчат та хлопців. Які ж відомості про український народ дає цей підручник?

По-перше в розділах про Польщу, Чехословаччину й Румунію ніде-ні одним словом в етнографичному описі країн не згадується про те, що в них є значне українське населення і яке в місцях свого поселення скла-

дає великий відсоток. Очевидно в цьому заважили не наукові інтереси, а цілком політичні. Учні, які будуть вчити географію Європи по цьому підручнику, очевидно, ніколи не будуть підозрівати того, що українців у Польщі є 4 мільйони, в Чехословаччині — 500-600 тисяч і в Румунії теж до пів мільйона:

Але ще гірше опис Східньої Європи. Фігури умовчання немає, але ті дані, які про Україну там подані, є просто фантастичні; правдиве і помилкове так перемішане, що при читанню не можна знайти ні кінця ні початку. Розбір всього відділу потребував би цілої книжки, в якій треба було б геть чисто перебрати науково кожен рядок. Тому обмежимося лише прикладом, з якого стане ясным вся туманність знань авторами підручника і України, і Росії, і цілої Східньої Європи.

Беремо з частини 4-ої підручника («L'Europe Orientale»), розділ II. («Les populations et les régions de peuplement») на стор. 283 лише уривок такий (подаємо його в перекладі):

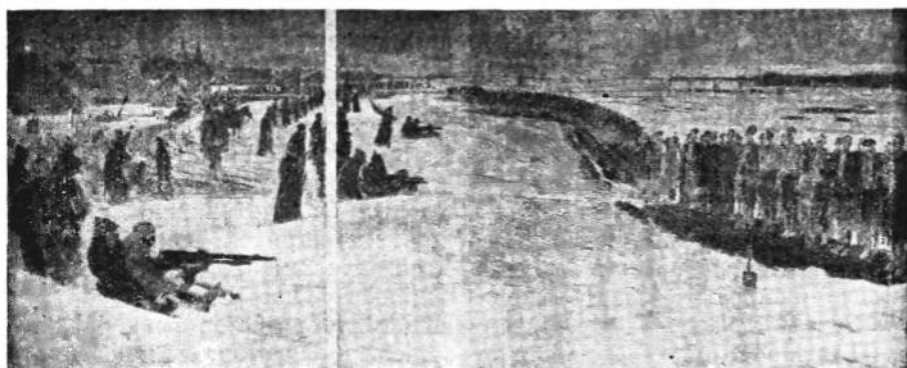
«Зона чорної землі, область збіжжя (пшениця, ячмінь, жито) є найбагатшою з цілої Східньої Європі і найгустішою по населенності. Її замешкують малороси або українці, населення що складається з хліборобів (мужиків), власників чи орендарів, організованих в сільські комуні, дуже розлеглі і малоскупчені, що називаються «мір». Там є кілька великих міст і ринків обласних чи індустріяльних центрів (Київ, святе місто), Саратов, Харків, порти, що вивозять збіжжя і другі продукти області (Одеса на Чорному морі, Ростов на Дону і Николаїв на Бузі).»

Десяток рядків, і в цих десяти рядках тисяча помилок. Нарівні з правдивою назвою «українці» вживається назва нашого народу, вигадана московською владою; наряду з правдивою характеристикою нашого населення, як хліборобів, вживається слово «мужик», що по українськи зовсім не визначає селяне, а лайку.

Крім цього цим нещасним перехрещенням навиворот і вилаяним людям накидається спеціальний устрій, якого вони з року віку не мали: «комуна» (мір) — це ж для українців те саме, що й банани. Країна індивідуалістичного господарства, що ніяк через свій віковичний інстинкт не може бути замирена московськими комуністами, що не мавши історично ніякого комунізму і тепер його відкидає з усієї сили, представляє, як споконвічна колиска комунізму. Явне змішання з Московщиною, в якій комунізм (мір) дійсно є історичним інстинктом, якому й зараз московські селяне не противляться. Ухитрилися автори зробити і ще кілька помилок грубих і непростимих. Через приписання українцям усієї чорноземної полоси Східне-європейської рівнини, до українських земель попав Саратов.

А все через те, що очевидно авторі елементарно не знайомі з Східне-європейською географією, яку вони собі уявляють у вельми приблизний спосіб. Але як би це лише торкалося авторів, то це б не було таким страшним. На жаль, справа ходить про французьку молодь, про молоде покоління, яке вчиться по таких підручниках і виносить знання, які нічого спільного з наукою не мають. —

Ми б могли навести ще десятки прикладів того, як західне-європей-

Смерть 359-ти у Базарі.

ська популяризаційно-наукова література, знаходячися чи під впливом московських теорій, чи просто по грубому незнанню, розповсюджує не доладні відомості про все українське.

Які мають бути ліки на це? Що робити? Очевидно треба боротися. Необхідно, щоб в кожній країні, де перебувають українці, вони слідували особливо за шкільними підручниками, щоби батьки дітей, які вчаться, заявляли про помилки підручників, щоби подавалися заяви до видавництва і навіть до міністерств освіти, що такі то і такі підручники мають такі а такі грубі наукові помилки.

Мусіли б за цим слідувати і окремі вчені і українські наукові товариства. Так само і преса, яка замість нікому непотрібних сварок мусіла б пильно слідувати за всяким покривдженням науки про Україну. Було б ідеально, як би українська еміграція чи укр. видавництва могли видати цілий ряд науково-популярних брошюр в першу чергу по історії і географії французькою мовою, якою пишеться все те, що призначено для широкого світу. Маючи літературу можна було б примусити посилатися на неї, рахуватися з правдою та наукою і письменників і видавців і всіх чужих читальників, що маючи точні знання, могли б потім і самі критично ставитися до тенденційного чи неправдивого.

І. Заташанський.

Військовий хутір.

Без галасу, скромно провадить свою корисну працю Військове Т-во б. вояків Армії У.Н.Р. у Франції. Ця організація сьогодні зміцнилася внутрішнє й приступила до переведення в життя цілої низки своїх планів, з котрих в чергу треба відмітити влаштування «дому відпочинку» для інвалідів війни та праці.

Образ артиста - маляра Л. Перфецького.

Хто працює у Франції на заводах та фабриках, той добре розуміє і знає, в яких умовах може опинитися людина, коли вона захворувала, чи згубила працездатність. Часто-густо своєчасний відпочинок в відповідних умовах може врятувати нашому виснаженому робітникові життя й працездатність. Скільки наших людей загинуло тут у Франції через неможливість своєчасного підлікування свого здоров'я.

Управа Т-ва, що має членів майже виключно робітників на заводах, гостро відчула цю потребу і в практичний та розумний спосіб розрішила це життєво необхідне питання допомоги своїм членам і не-членам: влаштування дому відпочинку, де знесилена працею людина буде мати можливість одпочити й набратися нових сил та здоров'я для продовження боротьби. За відсутності такої часової помочі людина стає цілковито хворою, губить працездатність і потребує великих коштів на лікування, котрих не в стані дати емігрантські благодійні установи, бюджет котрих дуже скромний й непосильно переобтяжений потрібними лікуванням.

Розпочата Управою Т-ва діяльність зустрінула повну підтримку з боку не тільки б. вояків Армії У.Н.Р., алеж і всього українського громадянства, як у Франції, так і у всіх країнах, де воно перебуває на вигнанні. На заклик Управи Т-ва українці, зі всіх кінців світу надсилали гроші — з Персії, Болгарії, Латвії, Північної Америки, Бразилії та інших країн.

Особливо треба відмітити гарячу участь у збірці пожертв з боку української еміграції у Америці. В останній імена п. Лисюка, п. Гасана, п. отця Білоня та інших завжди будуть прикладами щирого розуміння національної справи.

На протязі одного року Управою Т-ва було зібрано на Інвалідський фонд до 24.000 франків. На ці гроші куплено землю — 1960 кв. метрів в околицях Парижу, разом з дерев'яним літнім будинком. Власними силами Управи поставлено огорожу і переведено багато іншої господарської праці, дякуючи чому далось засадити до 2000

франків. Посаджено 25 дерев; набуто різне приладдя для обробки ґрунту — та інше.

Ми вирішили власними очима побачити наслідки цієї корисної праці та разом з Головою Управи Т-ва п. ген. Удовиченком вирушаємо на цей перший український хутір на французькій землі.

Вирушаємо з гар-де-л'Ест в напрямку на Ланьї. Минаємо Париж з його тунелями та, по мірі того, як потяг оддаляється від Парижу, місцевість навколо приймає все краший вигляд. Навіть змінюється повітря — дихається легко і приємно. Повними легенями вдихаємо чисте повітря після задушливого паризького чаду.

Через 25 хвилин потяг зупиняється на скромній та чистенькій станції — Ланьї. Виходимо з вагону та пішки рушаємо до хутора.

Маленьке старе місто Ланьї починається відразу від станції. Кілька десятків кроків і ми стоїмо на великому мості через вславлену річку Марну. Гарна і широка річка несе свої задумливі зеленкуваті води, від котрих віє прохолодою. Пароплави тягальники тягнуть за собою довгу низку навантажених барок, а по березі стоїть низка старих і малих будинків .

Піднімаємось на гору по дорозі, обіруч якої стоять гарні віли з чудовими садками. Минаємо великий маєток відомого багача Ротшільда, і, по малу проходячи місто, виходимо в поле.

Чистим повітрям розлогих піль та гаю пахнуло на нас. Ще кілька хвилин ходу і на обрії стає видко ряд дерев'яних та кам'яних будівель. То — місто Дю Форт дю Буа. Проходимо по вже перекладеній вулиці та наближаємося до одної з ділянок.

«Ось і наш хутір», — каже ген. Удовиченко.

Досить велика площа перекопаного та огороженого дротом ґрунту. Входимо через браму та підходимо до невеличкого дерев'яного будинку. Ми вже на землі українській у Франції — це хутір військового Т-ва.

Довколо загорожі вже посаджено дерева. Найбільше тополів, але видко і дві березки, кілька акацій та каштанів. Тут же біля ділянки криниця. За хатою велика купа гною—це підготовка до посадки овочевих дерев. Дерев акуратно прив'язані солом'яними перевеслами до кілків, щоб вітер не повалив їх. Довколо — чудовий краєвид, поля, села, гаї, а далі видко якісь хутори та шпилі церкви, а внизу — широка панорама чудової Марни.

Ген. Удовиченко запрошує у будинок. Там, одна з кімнат повна різного приладдя. Тут і коса, граблі, важкий молот, фуганок, дріт та сила іншого господарського струменту. Одним словом все, що потрібно для роботи на ґрунті в городі.

Ген. Удовиченко з'ясовує мені свій план майбутнього городу, місця, де буде поставлений будинок, спортивний тік та інше. По середині ділянки стоїть гарна наша українська тополя, це дерево в пам'ять Головного Отамана С. Петлюри. Кожне з дерев має свого патрона, носить імена тих, хто найбільше допоміг у справі збірки пожертв на Інвалідний фонд. До кожного дерева буде прикріплено металеву табличку з іменем жертводавця.

Учасники I-го Військового З'їзду на могилі С. Петлюри.

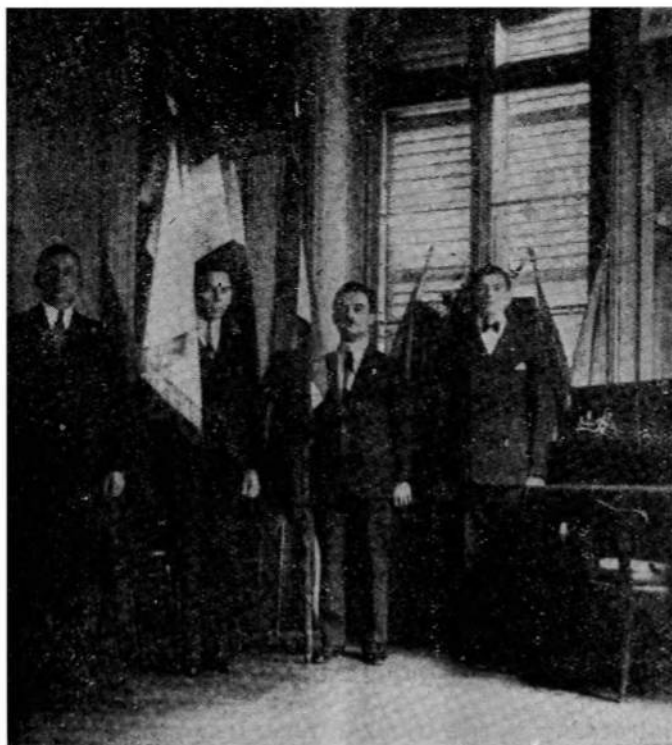
На стіні бараку висить великий план майбутнього хутору праці ген. Удовиченка.

Видко, відчувається, що багато праці і зусиль вкладено в це діло.

З почуттям глибокої подяки та гордоців ступав я по українській землі Військового Т-ва. Та й справді, з яким іншим почуттям можна ступати по своїй, не чужій землі, у чужій землі перебуваючи?

Але з дальніших розмов з п.ген.Удовиченком я довідався і про його болі — та жалі, зв'язані з таким тяжким трудом набутою українською цитадел'ю. Наближається весна, ґрунт треба за всяку ціну використати, щоб він дав хоч якийсь прибуток. Треба посадити овочеві дерева та розвести городину, алеж... немає для цього засобів, немає грошей. В Інвалідному фондові залишилося кілька тисяч франків, які треба тримати, як щомісячну плату за землю; їх витратити неможна і перед Т-вом стає перспектива — здобути необхідні засоби, аби не змарнувати цей господарський рік. Необхідні нові зусилля з боку членів Військового Т-ва та українських громадян.

І справді, чи зможе українське суспільство поставитися байдуже до цієї справи, котра вже коштувала стільки зусиль і виявила стільки національної свідомости у всіх колах української еміграції? Звичайно, прозбудування будинку на ґрунті не забуває Управа Т-ва, але ж воно відкладається на майбутнє — ця справа вимагає коло 70-80.000 франків. Але справа використання землі у цьому господарському році та збуду-

Прапори Італійських комбатантів та Українського Військового Т-ва під час молебна на Військовому З'їзді

вання для цієї цілі кричиді (3-4 .000 франків) являється пекучою та неунікненою потребою. Раз почате гарне національне діло мусить бути завершеним, — щоб стати справді національною гордістю кожного українського громадянина. Призначення цього притулку не для здорових, здатних до праці і самозахисту; він є призначений для тих, хто у боротьбі за визволення та, перебуваючи на праці на еміграції, стратив і працездатність і радість у життю. Мусимо допомагати тим, хто на плечах своїх виніс весь тягар визвольної боротьби, тим, хто і на вигнанні борючись, здоров'я своє та життя ушкодив.

З почуттям національної гордості, змішаним з почуттям тихого суму, залишаємо цю оселю, цей клаптик української землі не у своїй, а у чужій землі. З подивом і признанням до великого патріотизму та відданності Управи Т-ва, що в особі свого Голови технічно провадила всю підготовчу працю на цьому ґрунті, працю чорноробочу, аби уникнути зайвих витрат...

Але це є доказом чисто військової впертості та настирливості, доказом биття українського серця в українських грудях, яке виявило

Військове Т-ва, люде, які підчас визвольної боротьби вміли доконувати прикладів хоробрости, відваги та любови до Батьківщини.

Всі на допомогу, нехай не буде й найбіднішого, котрий би не склав свою пожертву-подяку національним борцям. Тепер, коли справа на три чверті осягнена, не сміємо її залишити.

Гроші висилати на ім'я Скарбника Військового Т-ва п. І. Рудичева.

М. Говальський.

«Наше нерозв'язане питання.»

Під таким заголовком орган чехословацьких соціал-демократів «Pravo Lidu» містить передовицю до числа з 16 листопаду. Ходить тут про Закарпатську Україну. Газета вважає, що давно вже час виконати ті зобов'язання, що їх прийняла Чехословаччина перед міжнародним форумом що-до Закарпаття. Вказує на акцію, яку вів цього року на засіданню Ліги Націй у Женеві п. Геровський предс авник православних а великоруських орган зацій на Закарпаттю. Це пан Геровський роздавав членам Ліги Націй листки, в яких домагався справедливости для Закарпаття.

«Цей листок, — пише газета, — був по формі грубий, низький, брехливий і ті наші політики, що підтримують на Закарпаттю великоруську і православний напрямок, можуть з нього бачити, як той напрямок за те нашій республіці віддячує і яку їй робить закордоном славу. Тим панам ми ніколи не догодимо, аж поки просто не передамо Закарпаття великій Росії, зрозуміло, при умові, що в тій Росії прийде знову до влади якась імператорська величність».

Але все ж газета визнає, що і п. Геровський має рацію, що свого обов'язку, що-до Закарпаття республіка чехословацька досі не виконала. Міжнародні договори, як підписала Чехословаччина на суворому дотриманню яких вона найбільше зацікавлена, бо це є в її найжиттєвіших інтересах, ці договори забезпечували для Закарпаття автономію. Автономії досі нема і щось не чути, щоби її збралиси провадити. І газета застерігає проти такого поступовання.

«Вимагаємо ми недоторканість умов, які забезпечують нашу міжнародно екзистенцію і не виконуємо самі всіх зобов'язань, які з тих договорів випливають, тим самим ми полегшуємо мад'ярську ревізійністичну пропаганду...»

Вказує на те, що

«Останні вибори показали, що державно творчі елементи перемогли тут (на Підкарпаттю) вже остаточно над елементами ірредентиськими: головний аргумент, що його вживали як підставу для відкладання справи автономії Закарпаття, впавав, і навпаки є багате аргументів за те, щоби республіка приступила до дефінітивного розв'язання цього нашого нерозв'язаного міжнародного питання, що найскорше».

Ми подвійно вдячні авторові цієї статті. По-перше за те, що він, хоч і виходить виключно із інтересів Чехословаччини, але все ж нага-

дує чехословацькій суспільності про забутих Богом і людьми наших земляків з Закарпаття, нагадує про їхні права, про обіцяну і обумовлену автономію.

По-друге, за те, що він так дотепно і правдиво оцінив роль різних Геровських, що осмілюються вважати себе представниками населення Закарпаття. Хорони його Господь Бог від таких «заступників» його інтересів.

С. Г.

З ЖИТТЯ І ПОЛІТИКИ.

— Нові етапи повороту до військового комунізму — Нові проєкти щодо управління промисловістю. — Ліквідація решток господарських прав уряду УССР. — Нові заходи в обсягу робітничої політики. — Провістки й дійсність.

Те, що діється зараз на совітській Україні, все більше, все ясніше нагадує часи військового комунізму. Історія повторюється. Крок за кроком, одна за другою совітська влада здає ті позиції, які були визнані доцільними за часів негу і вертає до так жорстоко і немилосердно засуджених життям й практикою підходів і оцінок часів військового комунізму. Поворот відбувається по цілій лінії. Те все, чим характеризувалася політика совітської влади на Україні в 1919 році, та політика, яка привела до масових селянських повстань і причусила совітський уряд залишити межі України і шукати порятунку в Москві, все це тепер через десять років, знову починає відживати і відновлюватися. Тільки тепер витягнені з архіву старі декрети, яким знову після переведення незначних змін і доповнень надається чинність, оголошуються неминуче зв'язаними з програмою індустріалізації з завданням «догнати й перегнати» Європу. Переводиться легке перефарбування архивних гасел і директив, щоб пристосувати їх до «духу», доби, щоби при повторенні експерименту не нагадувати про той сумний кінець, який він зазнав в перший раз.

— Нам в попередніх оглядах доводилося уже спинятися на тих характеристичних рисах, які виявляють сучасний поворот совітської влади в царині національної і селянської політики. Продовжуючи уже розпочату характеристику, спинимося ми тепер на тих фактах, в яких виявляється реставрація військового комунізму в обсягу організації промисловости і робітничої політики.

Система управління промисловістю за часів військового комунізму полягала на переведенню принципу найсуворішої централізації, що виявлялася в створенню довгої низки зосереджених у Москві главупрів — головних управлінь для окремих галузів промисловости, які по руках і ногам зв'язували можливість вільної діяльності окремих продукційних одиниць. В своїй політиці главки часів військового комунізму уважали можливим цілком не рахуватися з принципом господарського розрахунку. Неп привів до прориву цієї лінії: центральною вісю в організації совітської промисловости зробився трест, збудований на основах господарського розрахунку.

Рецидив військового комунізму в теперішню хвилю привів до поставлення на порядок денний питання про реорганізацію промисловости в напрямі близькому до системи главків. ЦК. ВРПБ виніс резолюцію про ре-

організацію управління промисловістю, яка оголошена в ч. 292 (з 15. XII) харківського «Комуніста». В цій дуже довгій й неясній в багатьох пунктах постанові необхідно одмити слідуюче. В новій схемі організації промисловости дотеперешній основній організаційній одиниці — трестові — надається значіння цілком підрядне; від треста відбираються функції збуту та постачання; трести мається перетворити в якісь своєрідні не то наукові не то контрольні організації, які мають зосередити свою роботу на питаннях технічного керування, раціоналізації і реконструкції. Маючи на увазі усунути майже цілком трест від оперативної діяльности, новий проєкт хоче його заступити новою оперативною одиницею — об'єднанням підприємств, — яка дуже нагадує колишній главк; на цій новій оперативній організації має лежати планування виробництва, планування і керування капітальним будівництвом, технічне керування, організація збуту і постачання, керування комерційною і фінансовою діяльністю, питання праці, підготовка і розподіл кадрів, призначення і звільнення керуючого персоналу. Згідно з проєктом мається на увазі організація об'єднань, в які можуть входити разом підприємства, як союзного, так республіканського і місцевого значіння. Таким чином та організаційна структура, яка виділяла певні галузі промисловости і певні підприємства в організаційні одиниці, залежні хоч в певній мірі не від Москви, а від республіканських установ окремих союзних республік, стирається майже цілком й утворюється сугуба система централізації. Об'єднанням підприємств протиставляється підприємство, яке має бути основною ланкою управління промисловістю. Мається згадка, що підприємство, як і об'єднання підприємств мусять працювати на підставах господарського розрахунку. Але ті межі, в які ставиться діяльність підприємства, вказують, що господарський розрахунок є лише порожньою фразою. «За найсуворішого додержання виробничо-фінансової планової дисципліни в рямцях заданих лімітів», — говорить резолюція ЦК — «підприємство має бути самостійне. Його адміністрація несе повну відповідальність за виконання програм. В розпорядження підприємства дається певну суму коштів, розмір якої визначається що року промфінпланом». Таким чином підприємство мусить працювати на підставах господарського розрахунку й разом з тим, як найдоглядніше виконувати поставлені йому планові завдання, які, як показала практика, з вимогами господарського розрахунку мають дуже мало спільного.

В що перетвориться ця нова схема на практиці, покаже будучина. Тим часом маємо ми відомості, як мається на увазі реорганізувати відповідно до нового проєкту управління кам'яно-вугільною промисловістю. Згідно з докладом В. Чубаря на організаційно-виробничій нараді («Ком.» ч. 288 з 11. XII) організується всесоюзне об'єднання вугільної промисловости з центром у Москві. Для окремих операцій (родвідкові роботи, постачання, збут то-що) так організуються організації окремі всесоюзного масштабу — геолого-розвідковий трест, трест вуглепостачання, трест вугле-збут. Донвугілля касується, замість його має бути організовано п'ять чи шість нових трестів, які будуть увіходити до всесоюзного об'єднання безпосереднє. В той же час всі російські вугільні трести мають бути залишені — Мосвугіль, Уралвугіль, Сибвугіль, Дальвугіль та Середзавугіль й надалі будуть увіходити до всесоюзного об'єднання на правах окремих організацій, з тими обмеженими функціями, які встановлює для них проєкт ЦК.

Трудно переоцінити значіння тих нових реформ в управлінні промисловістю, які заміряється перевести Москва і конкретний зміст яких у відношенню до вугільної промисловости зазначився вже цілком виразно. Один бік їх, який виявляється в поновленню організаційних схем часів військовог-о комунізму ми уже підкреслили вище, але не можна залишити без уваги другий їх бік — їхнє значіння з боку наших національно-державних інтересів. Правда й до цього часу можливість впливу на керування промисловістю України для уряду УСРР була мінімальна. Всі скільки будь значні рішаччі галузі промисловости було віднесено до загально-союзної промисловости, якою керувала Москва. В вартості валової продукції української

промисловості в 1928-29 р. на загально-союзню промисловість припадає — 1.663 м. карб., а в той же час на республіканську тільки 542 млі. карб. і на місцеву 311 млі. карб. Але перебравши в своїй руці керування головними галузями української промисловості, Москва до цього часу до певної міри рахувалася з спеціальними потребами української промисловості, маючи для окремих галузів її окремі організаційні одиниці. Тепер на цьому етапиться хрест. Як бачимо з проєкту, реорганізації кам'яновугільної промисловості українська вугільна промисловість, як ціла, зникає в новій єврейській організаційній структурі. Переводиться своєрідна анексія Донбасу. Коли сполучити цю політику совітської влади в Донбасі із її економічною політикою на Правобережжю бачимо послідовне переведення все той самої лінії, скерованої на повне знищення української відрубности, на цілковиту асиміляцію і централізацію. Ми не сумніваємося, що теперішні заходи Москви будуть широко привітані всіма представниками російського імперіялізму на еміграції, починаючи Керенським і кінчаючи Кирилом.

Поворот до часів військового комунізму в справі управління промисловістю йде паралельно з таким же поворотом в обсягу робітничої політики. Відомо, що часи військового комунізму були періодом, коли експлоатація робітництва була доведена до максимуму, коли права робітництва зазнали найбільших обмежень. Нам уже доводилося спинятися над тими заходами, яких уживав до цього часу сталінський режим у відношенню до робітництва, вертаючи на старі шляхи: ми спинялися на заведенню, як системи, соціалістичних змагань, які фактично перетворилися в метод, як найгіршої експлоатації робітників: ми говорили про заведення нового порядку звільнення робітників, про заведення єдиноначальности. Тепер належить зафіксувати новий етап в повороті до робітничої політики часів військового комунізму, який зазначений постановою ЦК ВКПб про зростання кадрів робітничої класи, стан безробіття та заході і, щоб його зменшити («Ком». ч. 288 з 11. XII). Боротьба з безробіттям має здійснюватися шляхом обмеження числа тих безробітних, які мають права на реєстрацію в біржах праці, утруднення вступу до професійних спілок: мається на увазі утруднити (сдержання праці для «чужих», елементів, в першу чергу для тих робітників, що прихдять з сел. З другого боку мається на увазі обмежити для безробітних право домагатися фахової праці — будуть поширені права бірж праці що-до знімання з обліку й допомоги тих безробітних, які відмовляються від пропонованої їм роботи, як постійної, тимчасової, так і в трудколлективах та на громадських роботах. Поруч з тим буде переглянута система й порядок забезпечення безробітних допомогою в напрямі її обмеження лише «корінними» пролетарськими елементами. Збільшення експлоатації робітничої класи завжди і скрізь йшло поруч з тенденцією використати, як робочу силу, найменші відпорні елементи — підлітків і жінок. Постанова ЦК так само стає на цей самий шлях: проєктується збільшення кількості зайнятих в промисловості жінок і підлітків. Поворот до часів військового комунізму, до порядків, які були встановлені колексом праці 1918 року, переводиться таким чином по цілій лінії.

Проте, як не інтенсифікують свою адміністративну енергію московські іжновладці, але все такі планові міркування лишаються плановими міркуваннями, а життя життям. Не зважаючи на весь офіційний оптимізм на все замовчування, большевики не можуть проте заховати тих серйозних труднощів, які вони переживають зараз.

Остаточо вияснилася й констатована вже офіційно повна невдача осінньої засівної кампанії; згідно з докладом заступника наркомзема Горбаня на раді народніх комісарів орієнтовна площа озимих засівів лише на 4 відс. більше площі засівів минулого голодного року і складає лише 917, відс. площі нормального 1927 року. План засіву пшениці виконано лише на 78,8 відс., Недосів пшениці припадає передовсім на Правобережжя і Степ. Особливо треба відзначити дуже назадовільний засів на Сталінщині, де

план засіву озимини виконано на 36,5 відс. на Артем'ївщині — 56 відс., та на Луганщині — 66,8 відс. Взагалі з степових округ тільки Дніпропетровщина та Одещина виконали план. («Ком» ч. 283 з 6. XII).

Так само офіційно визнано і констатується, що робота всієї української промисловости у перші два місяці нового господарського року — жовтні і листопаді була незадовольняючою і кількісно і якісно. («Ком» ч. 292 з 15. XII). Донбас в жовтні не виконав 4,5 відс., а в листопаді 5 відс. поставленого завдання. Південсталь завдання виконала що-до сталі й вальцового заліза на 92 відс., що-до чавуну на 94 відс. Південмашинтрест виконав програму тільки на 80 відс. («Ком» ч. 288 з 11. XII). Подібні цифри дають і другі трести. Характеристичним є те, що совітська преса сама підкреслює, що одною з причин, яка викликала незадовольняючу роботу промисловости, були транспортні ускладнення.

Можемо бачити отже, що політика військового комунізму на практиці дає ті результати, які вона мусить дати. Розвал в країні росте і збільшується.

В. С.

3 міжнароднього життя.

— Друга Гаазька конференція — 58-ма сесія Верховної Ради Ліги Націй.

Три події стоять зараз у центрі світової політичної уваги: друга Гаазька конференція, 58-ма верховної сесія Ради Ліги Націй і Лондонська морська конференція. Збіглися ті події в часі не дуже то щасливо. Гадалося, що Гаазьку конференцію скінчено буде принаймні за кілька день до того, як розпочнеться Женевська нарада, а ця остання скінчиться, раніше, ніж зачнеться Лондонська конференція. Це було таки необхідним, бо ж головні автори політичної сцени ті самі в Гаазі, в Женеві і Лондоні, — мусили б вони мати час на одпочинок, а що найменше — на підготовання до справи. Це — мотив персональний, але були для того й причини об'єктивного порядку. Справи, що підлягають обміркованню та вирішенню на тих конференціях, коли не завжди формально, то внутрішні зв'язані одна з одною. А тому треба було їх поставити в такому порядку часу, щоб вирішення одної справи утворювало сприятливу атмосферу для другої і т. д. Того не сталося, бо затяглася конференція в Гаазі.

Як відомо, друга Гаазька конференція мала бути нарадою чисто формальною, а саме — її завдання було звести до купи всі рішення що-до репарацій, прийняті свого часу у формі плану Юнга, на нарадах у Парижі, Гаазі та Баден-Бадені, зредагувати їх протокольно, додавши до них у опрацьованому вигляді ті справи, які було перепущено з тих чи інших причин на вказаних попередніх нарадах. Усі оті недокінчені справи були, головним чином, технічні, і винятком із них було питання про так звані санкції, себ-то про те, що мають робити держави в тому випадку, коли б Німеччина перестала добровільно виконувати план Юнга, одмовившись вносити на рахунок репарацій встановлені договірні платіжі.

Раніше за часів до великої війни — такого питання не було і не могло воно повстати. Держави начеб-то вірили одна одній, бо взяті на себе грошеві обов'язки нормально виконували. А коли не виконували, то до них пристосовували методи сили, — чи у формі війни й окупації території, чи у вигляді міжнародньої опіки над державними фінансами і т. и. Коли ж сили чи можливости примусити не було, гроші пропадали, і край. Зараз справа стоїть инакше. Велику війну закінчено було в атмосфері ультра-миролюбних гасел, а після неї змагання до остаточного і твердого замирення в західній Європі посилюлися до такої міри, що відомим пактом Келлога і Бірмана всяку

війну проголошено було злочином і пачеб-то раз на завжди виключено з арсеналу дипломатичних засобів. Держави цілого світу приєдналися до того пакту, а Ліга Націй, — ще до нього — так само одногласно висловилася проти війни і наперед обов'язалася стати по стороні того, на кого стався напад, і проти того, хто той напад розпочав.

Та й у взаємовідносинах колишніх ворогів — Антанті й Німеччини — зайшли за останні роки великі зміни. По-перше, заникла сама Антанта, бо з неї одразу ж офіційно вийшли Сполучені Штати, а за ними потім фактично Англія і Італія. В Антанті, так мовити, зосталася сама Франція, подекуди підтримана кількома меншими державами в середині та на сході Європи. Крім того, під впливом часу пом'якшали й франко-німецькі взаємовідносини, що й дало можливість Бріанові і Штреземанові взятися за працю наближення їх народів, ще вчора, здавалося, ворогів на смерть. Праця та йшла повільно, з певними перебоями, але привела Францію й Німеччину через попередню Локарнську умову до плану Дауса, а потім до вироблення нового, згідно виразу Тардье, цілковитого й остаточного вирішен-фінансової ліквідації війни, що дістав назву плану Юнга, про який свого часу детально було реферовано на цьому місці. І для того, аби заманіфестовано було повне взаємне довір'я, з планом тим зв'язано було, а почасти вже й виконано очищення німецьких рейнських провінцій від військової окупації.

Зрозуміла річ, що при таких умовах не доводилося говорити про санкції, їх мало заступити довір'я. Про них і не говорили на попередніх нарадах в Парижі і Бадені, ні на першій Гаазькій конференції. А на другій конференції в тій самій Гаазі заговорили, і привід до того дала сама Німеччина.

Виявилось, що німці далеко не однодушні що-до закордонної політики замирення й наближення до Франції, яку започаткував покійний Штреземан і продовжує його наступник Курціус. Як то викладено було на цьому місці, проти плану Юнга праві німецькі політичні кола повели в парламенті і поза ним невгамовану боротьбу. Програвши плебісцит з того приводу, вони не тільки не припинили своєї боротьби в середині німецького населення, а використавши свої зв'язки, знайшли можливим перекинути її і до засідань Гаазької конференції, розбивши тим цілість німецького в ній представництва.

На конференції, стався випадок, нечуваний в дипломатичних аналах. Після того, як ціла німецька делегація з державним канцлером на чолі пристала й погодилася на цілий план Юнга і на всі подробиці його, один із німецьких експертів д-р Шахт, директор німецького державного банку, поставив од себе урочисту вимогу, аби було відкинуто цілий ряд уже встановлених умов, бо, мовляв, державний банк з тим погодитися не може. Справу внутрішньої політики д-р Шахт спробував перенести до площини міжнародної, себ-то зробив те, до чого з часом змагаються недосвідчені українські люде з наших крайніх правих чи крайніх лівих кол. Явна річ, що цей виступ не міг мати міжнародних наслідків. Д-ру Шахтові вказано було його місце, і конференція перейшла через його заяву до порядку денного, правильно зваживши, що це внутрішня справа німецької делегації. Але престиж тої делегації зблід, і санкції перейшли так, як того хотіли французькі представники. Встановлено, що коли б Німеччина відмовилася виконувати план Юнга, контрагенти її мають предкласти цілу справу перед міжнароднім трибуналом в Гаазі; і коли суд визнає вину Німеччини, матимуть вони моральне право взятися до засобів, передбачених у Версальському договорі, себ-то до примусу силою, до військової окупації і т. и.

На час, коли писано ці рядки, на конференції зосталося незакінченим і питання про т. зв. східні репарації, з якими вважалося необхідним покінчити одночасно з репараціями західними. Німеччина з Польщею, правда, встигла скласти спеціальний договір; Болгарія та Австрія погодилися на представлені їм вимоги; незгодною зосталася лише Угорщина, і тому, як здається ціле питання про цю частину репарацій було відкладено на майбутнє. Головним пунктом розходження в цій справі являється питання про

приватні маєтки так званих опантів, себ-то угорських громадян, маєтки яких знаходяться в спадщинних державах, тоб-то в Югославії, Румунії й Чехословащині, та про такі самі маєтки членів колишньої австро-угорської династії. Маєтки ті в спадщинних державах сконфісковано, або вони стали об'єктом аграрної реформи, переведеної після війни в усіх вказаних державах, при чому їх власники дістали відповідно незначну грошеву нагороду за них, або не дістали нічого. Справа заплуталася ще від того, що англійський та французький тексти договорів, де говориться про ті маєтки, не тотожні, а в тім обидва вважаються оригінальними. Як буде вирішено це питання, — міжнародного значіння це не має. Але українцям треба за тим пильно стежити, як за прецедентом, бо аналогічні питання, без сумніву встануть і проти нас, коли нам буде відновлено Українську Народню Республіку.

58-ма сесія верховної Ради Ліги Націй дуже нещасливо припала до тісного часового проміжжя між Гаазькою та Лондонською конференцією. На денному порядку її стояли дуже важливі справи, а з них такі: митне замирення, зміни в статуті Ліги Націй, координування протокола Ліги про ненапад та становище її членів за час війни з пактом Келлога та Бріана, що трактує про ті самі речі; палестинські справи, справи Ірака і т. ин.

Усі оті справи встали перед Лігою, головним чином, з англійської ініціатииви, а як раз англійці, заклопотані надзвичайно важливою для них Лондонською конференцією, не могли присвятити їм ні більшого часу, ні пильної уваги, на яку вони заслуговують. Тому-то всі оті справи, хоч і які вони важливі, а почасти — просто негайні, запади в часі. Зроблено для них лише те, що обрано для кожної з них відповідну комісію, яким і доручено виготовити їх для майбутнього розгляду у пленарних засіданнях, спочатку верховної Ради, потім і самої Ліги Націй.

58-ма сесія Верховної Ради Ліги Націй була одночасно й ювілейною, бо на цей час припадає десятиліття існування цієї міжнародньої установи. Однак, жадного святкування не було, і ціла сесія відбулася така, як відбувалися й усі інші. Були тільки промови окремих політиків та європейська преса присвятила десятиліттю відповідні статті. Усі вони зводяться до того, що женеvська установа надто ще молода, аби могла грати генеральну роль у міжнародньому життї, що та роль призначена для неї в майбутньому. А в тім і за перші десять літ Ліга Націй виконала багато для справи світового замирення, як у площині чисто політичній, так особливо — у психологічній царині міжнародніх взаємовідносин. Як справедливо вказав бельгійський політик Жаспар, завданням Ліги за цей час було — утворення елементів міжнароднього довір'я, змагання заступити в людських душах ідею сили ідеєю прав, занести до міжнародніх взаємовідносин силу моральних основ і морального поступовання. Ціла справа Ліги Націй не вийшла ще з періоду зародкового існування, але важливо вже те, що така установа існує і що її не можуть обминути цілковито люде й держави що творять світову політику і світове життє.

Лондонська конференція по обмеженню морського озбрєння відкрилася 21 січня і, як виглядає вже з початків, протягнеться довший час. Про неї — в дальшому огляді. **Observator.**

Червоний терор на Україні.

За останній час до редакції «Тризуба» з різних країн надіслано тексти протестів проти червоного терору на Україні, ухвалені громадськими організаціями, та повідомлення про них, а саме:

Првтести Українських організації в ЧСР.

Збори Українського Академічного Товариства для Ліги Націй ухвалили 27 грудня м. р. текст протесту проти арештів на Україні:

«В останній час комуністична влада на Україні енергійно веде наступ на представників вільної науки. Недавно цією чужою більшістю українського населення владою зроблені масові арешти представників академічних і працюючих на культурній ниві кол населення. Ці арешти мотивуються боротьбою з політичними ворогами, які роблять ніби-то змови проти комуністичної влади на Україні. Одначе, дійсність не відповідає цьому твердженню. Всі арештовані — інтелектуальні діячі не причасні до активної політики проти комуністів. А тому ціль комуністичної влади на Україні — знищити навіть ту невелику групу незалежних учених, що перебувають до цього часу на Україні.

«Таке знищення в тій чи іншій формі оголошується заздалегідь необхідним не тільки залежною від комуністів пресою, тому що вільної преси там, де володіють комуністи, не існує, але також і відповідальні представники прокуратури в своїх промовах ще завчасно до суду над арештованими інтелектуальними діячами України оголошують їх злочинями і вимагають суворої кари, тоб-то, роблять тиснення і на той відповідно мало незалежний суд, який існує під комуністичною владою.

«Перед таким новим злочином, що підготовляє комуністична влада на Україні проти представників науки, проти діячів інтелектуальної праці, ми протестуємо перед усім цивілізованим світом і просимо вжити всіх заходів, щоб сохоронити від комуністичного свавілля арештованих безпідсавно представників тих уже нечисленних інтелігентних діячів, що перебувають зараз на Україні».

Цей протест має бути розіслано по всіх національних університетських товариствах, що входять до федерації і в Раду федерацій.

Так само прийняли резолюції протестів «Українське Об'єднання в ЧСР» та «Український Республіканський Демократичний Клуб» у Празі, що являються одними з найбільших тепер громадських організацій у Празі.

11 січня с. р. винесено протест Спілкою українців, закінчивших високі школи в Чехословаччині.

Заманіфестувало і студентство Української Господарської Академії, яке, прийнявши на своєму вічу резолюцію протеста, постановило звернутися до централі своєї ЦЕСУС-а, щоб останній розпочав в імені українського студентства акцію протесту за кордоном перед чужоземним студентством, атакою, щоб звернутися з проханням до спілки адвокатів у Львові, аби на судовий процес, який має одбутися над заарештованими, були вислані оборонці зо Львова.

Відповідні резолюції протесту проти арештів культурно-національних діячів на Україні винесли ще такі організації: «Хемико-технологічний гурток при Укр. Госп. Академії», «Тово українських економістів», «За кордонне Бюро Укр. Радик.-Демокр. партії».

Кожна з цих організацій згідно ухвали має скерувати свій протест до споріднених з нею чужоземних організацій.

Протест Українського Громадсько-Допомогового Комітету у Відні.

Загальні Збори Українського Громадсько-Допомогового Комітету у Відні 5 січня с. р., обміркувавши справу арештів на Україні, ухвалили приєднатися до протестів української еміграції проти большевицького насильства на Україні.

Протести Українських Громад у Франції.

До протестів проти арештів на Україні приєдналися громадяне м. Ліона на зборах 15 грудня, де були представники кількох українських організацій у Ліоні.

Протест Української еміграції в Софії (Болгарія).

На зборах «Української Громади в Болгарії» 22 грудня м. р. прийнято було текст протесту проти терору большевицького на Великій Україні і доручено було подати його до відома громадянства й до преси.

Протест Української еміграції в Румунії.

На своєму засіданню з 27 листопаду 1929 року Громадсько-Допомоговий Комітет в Румунії, заслухавши інформації про переслідування на Україні, прийняв текст звернення до культурного світу, протестуючи проти знуцання совітської влади над чільними представниками української культури.

Група політичних українських емігрантів в Ватра Дорна так само прийняла резолюцію протесту. В імені групи протест-резолюцію підписано поручн. П. Руденком.

Так само винесено резолюцію-протест «Українською Громадою в Букарешті, що підписали К. Антоненко (голова) та Дернач (секретарь).

З преси.

Хвиля червоного терору, що так високо піднялася на Україні знайшла свій відгук в чеській пресі. Інформаційні замітки про кампанію протестів української еміграції проти червоного терору на Україні розміщено в щоденниках «Venkov», і «Narodni Politika», «Pravo Lidu». «Narodni listy», і «Narodni Politika», передали зміст резолюції-протесту, винесеної в справі Єфремова лекторським персоналом Української Господарської Академії, при чому «Pravo Lidu» умістило цей протест майже без скорочень. В аграрному тижневику «Neodvislost» уміщено інформаційну статтю про червоний терор на Україні д-ра Лома.

Німецький щоденник «Social-Demokrat» умістив в справі червоного терору на Україні інформації, подані закордонною делегацією УСДРП.

Ніхто досі не знав, в чому корінь всіх бід українського народу. Аж ось большевики на Вкраїні нарешті догадалися: бо не було перекладено на українську мову «Капітал» Маркса. Як відомо, «Капітал» Маркса в добрих руках відразу дає без п'ятилітки великі відсотки, на які можна жити без куркулів і без хліба годуючися лиш з однією статистикою. Надумалися, зробили — переклали таки на українську мову два перших томи «Капіталу». Але в робітничо-селянській державі всяка робота не робота, лише мука. Виявляєть-

ся, що український «Капітал» не капітал, а один видаток, який «Більшовик України» (ч. 23). рекомендує в таких виразах:

«Ми вважаємо, що користування з цього перекладу, приймаючи на увагу все, що ми сказали, для наукової роботи надзвичайно утруднено, а той зовсім не можливо».

А чи не доведеться зайнятися перекладом «Капіталу» — «буржуазній» Україні? Видко, комуністичний інтернаціонал, хоч і як «українізований», і на це не здатен.

* * *

Похід проти релігії в совітському союзі не обминув і віри іудейської. Газета «The New York Times» від 9 грудня 1929 року подає дуже цікаві відомості про протест Американського Жидівського Конгресу проти переслідування совітами віруючих жидівської національності.

— «Американський Жидівський Конгрес, який був представлений 60-тю різними жидівськими організаціями, прийняв 8-го грудня 1929 р. резолюцію про призначення Комітету Протесту проти переслідування віруючих жидівської національності в ССРСР, доручивши йому звернути увагу совітського уряду і всіх народів на ці факти та розпочати в разі потреби необхідну акцію для припинення переслідувань».

«П. Фішер, член парламентської комісії закордонних справ, заявив на Конгресі, що він не буде голосувати за визнання совітського уряду, доки третій Інтернаціонал панує в Росії, сіючи насіння класової ненависти та атеїзму».

«Він не вірить в ті відомості, нібито жиди в ССРСР відмовляються від своєї віри».

«Торкаючися жидівської колонізації, Фішер заявив, що був би проти колонізації, хоч би вона навіть принесла користь одній половині жидівського населення, як що це купується ціною руйнування віри, мови, сім'ї і надії».

З обох боків можемо тільки привітати це рішення Американського Жидівського Конгресу і одного з його чільних представників. Американське жидівство, — читачі наші це пригадують, — і в справі процесу Шварцбарда знайшло було серед тієї вакханалії люті, ненависти, брехні та наклепу, яка охопила їхніх земляків, тверезу лінію, що виявилось у відомій його резолюції.

Большевизм є ворожим всім здоровим елементам населення, до якої б національності і віри вони не належали. Коли серед большевицьких комісарів ми бачили чимало жидівських представників, то маса жидівська на Україні вже давно зруйнована ними економічно, тепер большевики руйнують її і морально.

Можна тільки побажати, щоб і жидівське населення на Україні нарешті це зрозуміло.

* * *

«Зараз ми домагаємося від Польщі не інтвенції, а тільки чесного виконання прийнятого на себе обов'язку про заборону на своїй території організації ворожих суцільності теперішніх кордонів ССРСР».

Це уривок не з передовиці московських «Известий» і не з ноти тов. Літвінова, як би то можна було подумати. Так гостро виступає проти ворожих совітам організацій, так щиро обороняє непорушність сучасних кордонів ССРСР, великої тюрми народів, ніхто інший, як п. Керемський («Дни». ч. 70 з 5 січня).

Коли справа торкається України, різниці між яскраво червоними окупантами і блідо червонуватими емігрантами, як ми знаємо вже давно, нема ніякої. Для них перш за все — «целостность нынешних границ ССРСР». Російські імперіялісти зостаються імперіялістами, не зважаючи на кольор свого вбрання, хоч би навіть і білого. Ось ще один зразок.

Наприкінці минулого року в Празі відбувся доклад п. Мілюкова. Говорючи про різні шляхи ліквідації большевизма, колишній керівник закордонної політики Росії не оминає й такої можливості:

«Низка національних повстань і відділення тих, що повстали, од основного державного ядра... Одні цього виходу, що загрожує існуванню держави, бояться, другі — до нього прямують»

«Де-які чужоземні кола активно підтримують сепаратистичні тенденції серед «національностей». Як відомо існують на еміграції навіть готові правительства на випадок такого кінця.

«Цей шлях уявляється докладчикові небезпечним і небажаним з російського патріотичного погляду» («Посл. Новости». ч. 3201 з 27. XII. 1929 р.).

Ми можемо бути тільки вдячними колишньому оборонцеві прав пригнічених царською Росією народів за його щирість. У цій цитаті все характерне. І ці «сепаратистичні тенденції» і цей «патріотичний російський погляд», і те, що навіть слово «національності» він бере тепер в лапки.

Визвольні змагання поневолених Москвою народів сьогодні для Мілюкова як колись для Сазонова, тільки чужоземна інтрига, яка загрожує існуванню держави.

Дивна річ з тими москалями, навіть, ніби розумнішими. Тільки підійдуть до цього болючого для великодержавности московської питання — природнього і непереможного визвольного руху поневолених народів, — як усе забувають. Одно слово — «кажинный разъ на этомъ мѣстѣ».

З широкого світу.

— Італійський уряд організує комерційні експедиції до центру Африки для вистудіювання і мирного завоювання торговельних ринків.

— За 3 останніх місяці 1929 року ІПУ по всьому ССРСР ростріляло лише політичних в'язнів 268 душ, з них селян — 165.

— Большевицька влада очистила синдикат письменників, залишивши в ньому лише 388 патентованих комуністів.

— 7 січня зібрався конгрес Сполучених Штатів Північної Америки.

— В 1930 році мають бути підвищені німецькі залізничні тарифи.

— Большевицько-румунська конференція полагодження прикордонних спірок в Тягіна в Бесарабії, кінчилася невдачею.

— Послом ССРСР в Польщі призначено Антонова-Овсієнка.

— Начальником франц. генер. штабу призначено ген. Вейгана, який на запитання про його військові проєкти заявив з усмішкою, що він «зробить все від нього залежно».

— Повернувся до Москви з Вісбадена большевицький комісар закорд. справ Чичерин. Він має продовжувати своє лікування в Криму.

— Згоріла частина архівів американського парламенту.

— Французька академія написів і літератури заслухала доклад Мандемана про малюнки і гравюри магдаленської епохи, знайдені ним в гроті Бедейак в департ. Арієж.

— Мексика, що раніше не брала жадної участі в Лізі Націй, призначила свого спостерігача у Женеві.

— Японський уряд має запропонувати державам Тихого океану спеціальний договір нейтралітету, подібний до Локарнського.

— Безслідно зник радник німецького м-ва закорд. справ Бекер.

— Президентські вибори в Бразилії мають відбутися в березні місяці.

— Відкрито в Мароко новозбудований порт Агадир.

— В Паризьких школах мають бути заведені індивідуальні книжки здоров'я учнів.

— В Тунісі зареєстровано кілька випадків чуми.

— Англійський наслідник виїхав на полювання до центр. Африки.

— Помер брат Папи Римського граф Фермо Ратті.

— Китайсько-большевицький конфлікт в Манджурії ліквідовано.

Приступили до виконання своїх обов'язків новий совітський директор східно-китайської залізниці Рудий, його помічник і всі урядовці. Видано наказ большевиками і китайцями про звільнення всіх арештованих і полонених.

— В Японії закінчено тунель Шіміцугої завдовжки 6 миль. Праця продовжувалася 7 років. Це найдовший тунель на цілому сході.

— В Лондоні відкрилася виставка італійського мистецтва.

— У 8 кілометрів від Мертвого моря в Палестині знайдено руїни віку бронзи.

— Новий єгипетський кабінет сформовано лідером націоналістів Нага пашею.

— Відомий французький рояліст письменник Леон Доде отримав амністію і вернувся з Брюсселю до Парижа.

— Проєкт чеського бюджету на 1930 рік передбачає 9,419 міль. корон прибутків і 9,366 міль. видатків.

— Австралійський центральний уряд вносить законопроєкт про скасування парламентів окремих штатів союзу.

— 16 січня сповнилося 10 років з часу першого засідання Ліги Націй, що відбулося в Парижі в м-ві закорд. справ під головуванням померлого франц. делегата Леона Буржуа.

— Під час великих холодів в північних провінціях Китаю загинуло до 30.000 душ.

— Коло Орану в Алжирі сів на скелю і затонув французький військовий корабель-школа «Едгар-Кіне». Ніхто з екіпажу не постраждав.

— Вищий большевицький суд у Москві заочно приговорив відомого Бєсєдовського за розрату 15.000 дол. до 10 років в'язниці. Одночасно уряд СРСР має вдатися до Франції з вимогою видачі засудженого.

— 6 січня відкрито південну частину Трансперської залізниці між Шапур на Перській затоці і Дізуль. Північна частина цього ж шляху була відкрита в листопаді минулого року; вона йде від Бендергазі до Сарі.

— Сер Генрих Дікенс, син великого англійського письменника Дікенса, відсвяткував 81 річницю з дня народження.

— 8 січня відбулося вінчання наслідника Італійського трону з бельгійською принцесою Марі-Жозе. На церемонії були присутніми кілька королів і королев і спеціальних послів урядів. Ціла Італія взяла участь в урочистості надісланням подарунків молодим і виправленням спеціальних делегацій до Риму.

Хроніка.

З Великої України.

— «Ударна бригада» при Академії Наук. Місцевий комітет співробітників ВУАН в Києві ухвалив організувати ударну бригаду для обслуговування лекторами робітничих клубів та підприємств («Ком». ч. 308 з 31. XII).

— Молдавський Науковий комітет в Тирасполі видав молдавську граматику й російсько-молдавський словник («Ком». ч. 1 з 1. I).

— Нові технікуми. На Артем'івщині відкрито чотири нових технікуми: гірничий у Горлівці, будівний у Краматорському, хемічний на станції Переїздна та скляно-керамічний у Константиновці («Ком». ч. 308 з 31. XII)

— С.-г. технікум у Житомирі. Відкрито в Житомирі с.-г. технікум, що має три факультети — рільництва, землевпорядження та робітничий. Прийнято 518 слухачів («Ком». ч. I. з 1. I).

— Увічнення пам'яті акад. Заболотного. Для увічнення пам'яті акад. Заболотного тутьчинський окрвиконком ухвалив перейменувати село Чоботарку на Заболотне, а Чоботарський сільбудинок — імени акад. Заболотного.

На виконання заповіта акад. Заболотного ухвалено також підняти клопотання про утворення державного заповідника ім. акад. Заболотного вколишній його садибі в Чоботарці («Ком». ч. 5 з 5. I).

— Російські монархічні книжки ще досі є по совітських бібліотеках. Обслід бібліотеки сільсько-господарського інституту у Харькові виявив, що на полицях були такі книжки, як «Трьохсотлетіє дома Романових», «Дом Романових», «Царская охота», «Царская Росія» і т. д., тоді, як комуністичні книжки навіть не розрізаними складалися часто до підвалу («Ком». ч. I. з 1. I).

— Колективізація на Україні. Селяне перед тим, як вступити до колгоспів, розпродують худобу й до колективних господарств вступають уже без майна («Ком». ч. 4. з 4. I).

— Місячник збирання «утильсировини» розпочнеться 20 січня. В Харькові, Одесі й Києві большевики проєктують зібрати по 900 тон кісток та ганчірок та по 1.500 тон битого скла, гуми, корків та по стільки ж тон старого заліза («Ком». ч. 4. з 4. I).

— На поміч колективізації большевики відправляють робітників. В Артем'івщині вже є 1.500 робітників, які зголосилися працювати на селі по колективізації. Між ними є комуністів 60 відс., та комсомольців — 10 відс.

В Миколаєві приголосилося 400 робітників. Для тих робітників, що їдуть на колективізацію села встановлено спеціальні привилеї («Ком». ч. 307 з 30. XII).

— Антирелігійний похід. — Київська окружна спілка безвірників вислала на

дні «старого» Різдва на села 21 бригаду по 3 чоловіка для антирелігійної пропаганди.

— З Володимирського собору знято останній дзвін, що важить 630 пудів і 10 фунтів. («Ком». ч. 6. з 6. XI).

— Президія міської ради Харькова, «задовольняючи вимоги робітників» ухвалила зняти дзвони з всіх церков в Харькові й передати їх на метал.

— В Макіївці собор перероблено на «палац культури». В середині собор пристосовано під театр, замість вітвара споруджено сцену.

— В Житоїрї зріклися сану 15 священників («Ком». ч. 308 з 31. XII).

— О п і р н а с е л е н н я . На Дніпропетровщині населення широко розвинуло роботу проти антирелігійної большевицької пропаганди. Ведеться разом з тим по селах і в місті агітація проти колективізації на селі та безперервного виробництва на підприємствах («Ком». ч. 6 з 6. I).

— З а м і с ь з у с т р і ч і нового року — лекції й розмови про п'ятилітку. Культурні відділи професійних спілок у Київї організували 31 грудня замість зустрічі нового року антирелігійні збори, доповіді та розмови, присвячені п'ятиріччю («Ком». ч. I. з 1. I).

— У к р а ї н і з а ц і я . При Наркомосвіті відкрито заочні курси українізації, на які вступити мусять ті совітські урядовці, які не можуть вчашати на окружні курси українізації («Ком». ч. 5 з 5. I).

— Р о с т р і л и . За вбивство селянина Криницького — суд в Плискові засудив до розстрілу селян Тародая, Байду, Муляра та Поліщука («Ком». ч. 4 з 4. I).

— С е л я н с ь к и й т е р о р . В зв'язку з переходом на суцільну колективізацію посилилися активність селянства у протисовітських виступах.

У селі Бірюківці, Ровенецького

району на Луганщині, селяне спалили майно двох «активістів». Колгоспам підкидають селяне анонімні листи такого змісту: «Ви робите дуже погано. Вам треба робити так, щоб і вам і нам було добре. Отже, попереджаємо вас, коли ви колгосп не розвалите, тоді ми вам покажемо» («Ком». ч. 307 з 30. XII).

— В Артемівському забито комуніста-десятника Хижняка («Ком». ч. 307 з 30. XII).

— М'я с н а к р и з а . Особливо погане становище з заготовленням свиней. План за місяць грудень виконано тільки на 32 відс. Є такі округи, що виконали план тільки на кілька відсотків, так, напр., Артемівщина — на 2,6 відс. Маріупольщина — на 3 відс., Чернігівщина — 1 відс., Криворіжжя — на 5 відс. і т. д. («Ком». ч. 4. з 4. I).

— П' я т и л і т н і й п л а н п р о в а л ю є т ь с я . Обслід 27 великих харківських заводів, які в сумі дають 75 відс., всієї продукції харківської промисловості виявив, що вони значно відстають в темпі виробництва від тих планів, які передбачає так звана п'ятирічка. Так у жовтні Харківський паровозобудівельний завод виконав усього 81,3 відс. місячного плану, «Канатка» — 86,2 відс., «Світло Шахтаря» — 94,7 відс. В листопаді місяці ХПЗ виконав — 85,7 відс., «ДЕЗ» — 77,8 відс. «Канатка» — 87,6 відс., «Світло Шахтаря» — 93,2 відс.

Не здійснено також планів і що до піднесення продукційності праці. У жовтні ХПЗ виконав 74,1 відс., «Дез» — 82,3 відс., «Світло Шахтаря», — 93,7 відс.. В листопаді ХПЗ виконав — 81,5 відс., «Дез» — 74,1 відс.

Не гаразд і з постачанням сировини й в зв'язку з браком сировини на багатьох заводах значні перебої в праці («Ком». ч. 307 з 30. XII).

— Щоби виконати «п'ятилітній план» в галузі підготовки педагогів треба було б педагогів ще 37 тисяч, крім тих, яких підготувати

совітські педагогічні школи в стані. Тому, щоби як можна збільшити число учителів, більшовики приступають до реорганізації педагогічної освіти на Україні. Педагогічні школи поділяються на три типи: високі школи — т. зв. інститути з 4-х річним терміном навчання, середні — педагогічні школи — технікуми з 3-х річним курсом навчання й одно й дворіччя педагогічні курси. В інститутах будуть ліквідовані відділи підготовки учителів для молодших груп і цим будуть займатися технікуми й курси. («Ком.» ч. 4. І. з 1. І).

— Трактори не працюють. Через брак запасових частин трактори на Мелітопольщині не працюють. Тому що брак усіх ріжних дрібниць, які не варті більше 10 карб., без ужитку стоять десятки тракторів («Ком.» ч. 4. з 4. І).

— Так само на Полтавщині гострий брак запасових частин. Полтавська ливарня, яка займається виготовленням циліндрів — дає 70 відс. браку й того не може постачити потрібної їх кількості («Ком.» ч. 4. з 4. І).

— Совітська торгівля. — Не дивлячися на те, що торгівля калашами переводиться тільки державними та кооперативними крамницями, появилися калаші також і по приватних крамницях. Слідство виявило, що калаші із спекулятивною метою були приватним торговцям перепродані службовцями совітських крамниць («Ком.» ч. 5. з 5. І)..

— До Харькова прийшло 39. 157 тон сувоєвого паперу, який дорогою було попсовано наслідком поганого пакування; в другій партії паперу в 62 тони забраковано також було до 40 відс. сувоїв, які мали на собі пробойні до 20 см. («Ком.» ч. І. з 1. І).

— Совітський бюрократизм. На одній з Житомирських фабрик робітничої машина відірвала руку. Про цей випадок було повідомлено окруж-

ну інспекцію праці, представники якої прибули на завод через три дні, а відірвана рука до їх приходу вивіла на варстаті. («Ком.» ч. 1. з 1. І.)

3 укр. життя

— 30 літ єпископства митрополита гр. А. Шептицького. У вівторок 14 січня с. р. зачався ювілейний рік — тридцятий — митрополитування А. Шептицького на владичому престолі у Львові. З тої нагоди одправив митрополит архiereйську службу Божу разом з єпископами: Хомишиним, Коциловським, Будкою і Бучком. Яко гості, були лат. архієпископ Твардовський, вірменський архієпископ Теодорович, єпископ-помічник Лісовський та кілька каноників лат. капітули, а також найближча рідня ювілята. В перших рядах були представники українських установ. Зразковий лад утримували пластуни і пластунки. Вся церква й велике подвір'я св. Юра були заповнені масами вірних.

Після служби Божої виголосив велику проповідь о. єпископ д-р Іван Бучко, в якій висловив ті почування, які має український нарід до особи-ювілята. Хор проспівав «Многая літа». По закінченню митрополит А. Шептицький благословив при виході з катедри зібраний нарід.

Ювілей митрополита А. Шептицького є подією дуже визначною в українськiм життi, бо ювілянт був і є не тільки видатним пастирем, головою греко-католицької церкви в Галичині, але й глибоким патріотом і великим меценатом («Діло». ч. 10 з 16. І. 1930)

— 50-ти ліття «Діла». 14 січня в салі «Українська Бесіда» відбулося урочисте засідання з приводу 50-тиліття появи першого числа «Діла». На цьому засіданню зібралися члени Видавничої Спілки «Діла», численні представники української преси, представники усіх центральних

політичних, культурно-освітніх та економічно-господарських установ, а також заступник митрополита А. Шептицького о. єпископ Будка. Відкрито було засідання головою Надзірної Ради Видавничої Спілки «Діло»-дром Дмитром Левицьким. Після його промови на його ж пропозицію присутні вшанували вставанням пам'ять всіх тих, хто працею та матеріальними жертвами допомагав нашому старому органу. Далі промовляла редактор «Діла» Василь Мудрий, о. кан. Дам'ян Лопатинський і о. єпископ Будка. Потім було зачитано сиду привітань, що надійшли з цієї нагоди до редакції «Діла».

Після закінчення святкового засідання, в Народній Гостинниці відбувся величавий банкет.

З життя укр. емігр. гії

У Франції.

— В Головній Еміграційній Раді. В справі арештів на Україні Головна Еміграційна Рада звернулася з спеціальним докладним меморандумом до Французької Ліги захисту прав людини і громадянина.

Для підтримання заходів сенатора Копелянда щодо визнання Американою УНР Головна Рада звернулася до усієї української еміграції з пропозицією послати п. Копеляндові адреси-подяки, текст яких з відповідною інструкцією вже розіслало всім організаціям.

В пояснення анкети Високого Комісара відносно допомоги дітям шкільного віку на еміграції Головна Рада розіслала об'язник до всіх організацій з проханням ті анкети по заповненню надсилати до Головної Ради.

— В Генеральній Раді Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції. 13 січня на своєму черговому засіданню Ген. Рада по док-

ладу секретаря заслухала повідомлення про легалізування Громади в Монтро і організаційні заходи в Мелен; прийняла до відома доклад заступника Голови Ради про відвідини на Різдві Громади в Шалеті та доклад скарбника про видатки-прибутки за час від останнього засідання Ген. Ради.

В справі улаштування свята незалежності 22. І. Генеральна Рада, заслухавши лист в цій справі від Об'єднаної Громади, постановила допомогти цій Громаді в організації свята.

Прийнявши до відома одержання теплих річей для дітей членів Союзу, Ген. Рада доручила їх розподілення секретареві.

— Загальні Збори Об'єднаної Громади в Парижі. 18 січня с. р. відбулися загальні збори Громади. Головою зборів, як стало вже майже постійним, обрано було п. Косенка. З огляду на те, що для таких справ, як зміна статуту, що запропонувала загальним збором Рада Громади, потрібна максимальна кількість присутніх членів, то на пропозицію голови зборів членів, ця справа має бути перенесеною на наступні загальні збори з детальною обробкою її перед тим Радою Громади. Решту ж справ, що стояли на порядку денному, загальні збори розібрали. Прийнявши нових членів до складу Громади, загальні збори на пропозицію Ради постановили вважати кількох членів Громади вибувшими із її складу за неплатіж членських внесків на протязі довшого часу. Цим членам залишено право вступу назад, але при умові покриття своїх боргів. Заслухавши далі інформативний звіт скарбниці та доклад про заходи щодо свята незалежності, загальні збори розібрали ще кілька біжучих справ.

— Оден-ле-Тіш 25 грудня м. р. Українська Громада в Оден-ле-Тіші влаштувала в помешканню клубу Громади ялинку для дітей. Український хор проспівав де-кільки колядок та пісень, після чого дітям було

роздано подарунки. Пізніше розпочалися танці для дорослих, котрі затяглися далеко за північ.

— Напередодні 1 січня в помешканню Громади відбулася для бажаючих заходами Управи Громади зустріч Нового Року. Зібралось більш як 40 душ. Маленька саяля клубу Громади ледве вміщала всіх присутніх. Рівно о 12 год. ночі Голова Громади п. Хохун привітав присутніх з Новим Роком. Бадьорий настрій, не зважаючи на сум при згадці про події на Україні, запанував в тісній громадській сім'ї. Але цей сум тільки тісніше об'єднував громадян і скріплював їх у твердій вірі в перемогу нашої справедливої боротьби. Згадали громадяне і сумне, і приємне. Голова Громади виголосив тост за батьківщину нашу — Україну і за тих, що там на Україні замість зустрічі нового року в сімейному колі примушені його зустрічати за ґратами в'язниць. Згадали в шанобі пам'ять покійного Отамана С. Петлюри і всіх, що впали в боротьбі за волю України, піднесли тост за здоров'я теперішнього на той час Голови Держави Української. Представники Союзу б. вояків Армії УНР виголошували тости за видатних наших військових вождів. В тіснім гурті, в прекрасному настрою збори затяглися аж до ранку.

— В Діжоні заснувалося «Українське Т-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка». Тимчасом Т-ву бракує літератури і засобів для розвинення своєї діяльності, але є надія, що в скорім часі вдасться розжитися на часописи і книжки, а також улаштувати кілька свят.

— Українська Громада у Ліоні на своїх зборах 1 грудня с. р. приєдналася до протесту проти ганебної акції М. Шаповала.

— Українська Громада в Крезе та Моншанен влаштувала 1 січня 1930 року вечір-ялинку, що складалися з двох частин — для дітей та концерт-баль. Ялинку було розпочато о 4 год. по обіді співом

національного гімну, виконаним громадським хором, та засвіченням ялинки. Далі чергувалися дитячі декламації та співи хору — колядки. Потім відбулася роздача подарунків дітям. Були і дитячі гості, здебільшого французи. Діти бавилися аж до 7 год. вечора, провівши гарно час.

Друга частина — концерт-баль розпочалася о 8 год. Програма концерту складався з пісень, виконаних хором, пари дуетів, сольових співів та декламацій. Концертна частина закінчилася співом «Заповіту».

Серед гостей-чужинців було багато французів, а серед них п. Петушо з родиною та своїми комбатантами, мер міста — п. Батай, секретарь його та кілька урядовців, редактор місцевого часопису та кілька інженерів з місцевого заводу з родинами. Як доказ успіху вечірки, можна вказати, що французька місцева преса («Le Journal du Creusot», «Union Republicaine», (Макоп) та «Le Progres» (Ліон) вмістила кілька заміток про наш баль, де дуже чуло і симпатично озиваються про цю вечірку.

Що-до матеріяльних здобутків, то вони такі: загальний прибуток — 2.066 фр. 15 с., витрачено — 1646 фр. 75 с., а чистого прибутку — 419 фр. 40 с.

Рада Громади висловлює подяку всім тим, що своєю присутністю та участю сприяли успіху вечірки, а зокрема п. п. Кобзареві, Ожембловському та Носенкові, диригентів хору п. Сомкову та всім хористам, а зокрема панам Романюковській, Бакумовій, Бондаренковій, Коломійцевій, Ожембловській та Таранівській, що брали участь в громадському хорі на вечорі, паням Романюковій, Бондаренковій, Люпиній та Гаврильцевій за переведену збірку грошей на ялинку.

— Українська Громада в Дівсюр-Мер. Заходами Громади в день Різдва 25 грудня м. р. влаштовано було ялинку, виставу «Невольник» та великий баль. Режисував виставу п. Стецюренко. Участь в ній прийняли пані Сосновська, Барма і Лещенко та п. п. Стецюренко,

Барма, Сосновський, Козяк, Лешенко, Пустовий, Кашук, Процак, Удовиченко, Кутувий, Гричак і хлопчик Недбальський. Перед виставою текст п'єси було виголошено по французьки п. Пекарським. Баль пройшов з великим успіхом. Було багато гостей, а серед них багато французів. Вражіння з нього лишилося дуже добре як у громадян так і в чужинців.

— Українські грамофонні диски. Недавно наспівані панією С. Вербицькою за акомпаніментом В. Ємця українські диски — «А до мене Яків приходив» і дума про «Морозенка» мають з'явитися в лютому місяці с. р. у виданню Pathé Frères. 79 Avenue de la Grande Armée. Paris.

Назва по французьки така «Les esreivisses» і «Morosenko». Порядковий номер — X 3056. Ціна диска (двохсторонній) — 18 фр.

— Розшукують. Петро Содоль-Зелинський (Jaslo Rafinerja nafty Pologne) розшукує поручника Семена Клокуна, що в 1918-1919 р. р. служив у 2-му Запорізькому полку, а в 1920 р. у 6-ій стрілецькій дивізії.

В Чехії

— В Українським Історично-Філологічним Товаристві в Празі 21 січня відбулося засідання з такими докладами дійсних членів: 1) Дорошенка, Д. І. — «До історії німецького права на старій Україні». 2) Січинського, В. Ю. — «Початки українського граверства». 3) Чеховича, К. В. — «Йосиф Добровський і українська мова».

— Збори Українського Академічного Товариства для Ліги Націй. 27 грудня м. р. в Подєбрадах відбулися збори Українського Академічного Т-ва для Ліги Націй. На цих зборах Голова Т-ва проф. Бородаєвський поінформував присутніх, що в числах

20-21 січня б. р. відбудеться засідання Ради Федерацій Університетських Т-в. На порядку денному стоїть питання про національні меншості, яке Рада хоче розглянути перед тим, як ставити його в-осени на майбутній конгрес федерації. Це питання має бути розглянено науково, без привнесення моментів політичних. Збори ухвалили внести до Ради проєкт організації національної статистики, себ то щоби статистичні дослідження, які переведуться в кожній країні над станом національних меншостей, були поставлені науково й одноманітно. Для цього треба, щоб відповідні схеми було вироблено і ухвалено Міжнародним Статистичним Конгресом. Про це й має подбати федерація. Друга пропозиція, що має бути піддана під розвагу Ради Федерацій, — це утворення спеціального інституту, який би досліджував стан національних меншостей по різних країнах, головним чином з погляду психологічних деформацій, які відбуваються в душі кожного члена поневоленої і пригніченої нації.

Далі Збори обрали комісію, яка має своїм завданням зібрати для майбутнього конгресу відповідні матеріали про становище української меншости по різних країнах в С.С.С.Р., Польщі, Румунії, Ч.С.Р. До комісії були обрані — д-р Питель, д-р Володимирів, інж. Гловінський, інж. Денисенко — з правом кооптації і притягнення до праці кореспондентів з різних закутків української землі.

— Музей Визвольної боротьби України. Заснований в 1925 р. в Празі заходами українського громадянства на еміграції, передусім професорами Укр. Універ. в Празі, Музей визвольної боротьби України, що в перший же рік свого існування розвинув інтенсивну діяльність, зібрав величезну кількість цінних музейних матеріалів, згуртував біля себе значну кількість (більш 70) членів організував окреме видання «Вісти Музею визвольної боротьби» України» й т.

— в останні роки через деякі несприятливі умови, мусив був зменшити інтенсивність своєї діяльності. Особливо негативно відбилося на діяльності Музею втрата ним помешкання (3 покої), яке Музей мав від Міністерства Закорд. Справ Ч.С.Р. Музейні речі, архіви довелося запакувати до скринь та переховувати в різних помешканнях — в Міністерстві Закорд. Справ, в Університеті, на приватних складах. Кошти, що складались з членських вкладок, невеликих місячних асигнувань українських високих шкіл — Укр. Університету й Педагогічного Інституту в Празі та Господарської Академії в Подєбрадах — та з нечислених пожертв, ледве хватало на найпотрібніші видатки, як пакування та перевозку музейних матеріалів, оплату за переховування частини матеріалів у Відні й т. п. Рештки коштів були остільки незначні, що найняти на них хоч яке-будь помешкання в Празі, не вважалося. Та не вважалося на такі несприятливі умови, Управа Музею на чолі з незмінним головою, академиком, професором І. Горбачевським, та Директор Музею проф. Д. Антонович провадили й далі працю з неослабною енергією, сподіваючись кращих часів. Музей все збагачувався новими матеріалами, цінними документами та музейними речами, що надсилались з різних країн то як дар, то на переховання до Музею. Надії не завели. Відомий філателіст п. Каленик Лисюк, б. емігрант з України, що осівся й натуралізувався в Нью-Йорку, в Сполучених Державах в Америці, перебуваючи в літі цього року в Празі, й зацікавившись долею Музею, вніс пожертву до Музею 300 доларів американських (більш 10.000 к. ч.) і прирікся й надалі на постійне що-року давати на Музей по 300 дол. Не обмежуючись тим, він узяв на себе преставництво Т-ва Музею в Америці. дбає там про здобуття дальших коштів для Музею, наслідком чого до Музею вплинули вже деякі нові пожертви з Америки.

Щедра пожертва п. Лисюка дала

вже можливість Управі Т-ва винайняти в Празі на Жижкові вигідне помешкання для Музею з 3-х покоїв й гаража-складища. До нового помешкання вже перевозяться, розбираються й упорядковуються ті музейні речі, документи й інші матеріали, що тепер уже рахуються десятками тисяч. Директор і співробітники Музею — усі безплатні — з новою енергією узялися до праці в Музею, в цій дорожочинній нашій установі, усе величезне культурно-наукове значіння якої ми зрозуміємо тільки з часом.

Висловимо ж сердечну подяку тому, хто, зрозумівши усю вагу нашої многоцінної інституції, в критичний момент допоміг їй щедро рукою. І нехай приклад його розбудить і в інших наших громадянах живе бажання піти його шляхом.

I. М-ий.

— Нансеновські паспорти. Найбільше, що хвилює в сучасний мент українську еміграцію в Чехії, — це справа з нансеновськими паспортами. До цього часу всі українські емігранти жили по «пруказах» — свідоцтвах, що їх видавало міністерство закордонних справ. При виїзді закордон український емігрант одержував чеський закордонний пас. І в пружказі, і пасі виразно зазначалася українська національність власника. В пасі в графі «державна приналежність», в пружказі — у виразі «український біженець». Тепер перед українською еміграцією стала загроза, що з моменту переходу на нансеновські паспорти, їх будуть звати, так як це зазначається в цих паспортах, — руськими.

А цей перехід згідно ухвали чеської влади має бути переведено на протязі перших місяців цього 1930 року. Тому в першу чергу «Українське Об'єднання в ЧСР», а за ним і інші громадські, наукові і культурні організації українські в ЧСР подають до міністерств чеських заяви, в яких просять узгляднити справедливе бажання українців називатися власним іменем і змінити загаль-

ну формулу на таку, яка б відповідала цим цілком управленим бажанням.

— Традиційна вечірка студентів Української Господарської Академії відбулася 27 грудня м. р. в залі «Заложна». Це вже б-тапо черзі вечірка, що її щороку улаштовує студентство, починаючи з самого заснування Академії 1922 року. (Минулого року з огляду на те, що на 27 число припав оголошений Академією смуток з приводу смерті проф. Візницького вечірки не було). Сьогоднішня вечірка, порівнюючи з попередніми, свідчить про те, що життя в Академії завмирає. Вже два роки, як не було нового прийому студентів, нові випуски все зменшують і зменшують кількість учасників вечірки. Але все ж треба віддати справедливість обидвом студентським громадам, які улаштовували вечірку, що вони справилися із своїм завданням. Добре був поставлений концертний відділ, в якому брав участь мішаний хор під орудою пані Росієвич-Щуровської, солісти Самойлович і Нагірка, композитор Барвінський: після концерту відбулися танці.

— Загальні збори Т-ва «Рідна Школа» в ЧСР відбулися 4 січня с. р. Звіт з діяльності, що його представив Голова Т-ва доц. Б. Лисянський, свідчив про те, що діяльність Т-ва було скеровано виключно на допомогу дитячому притулку, що існує для українських дітей в ЧСР. Тепер ця діяльність має бути поширеною і на заопікування шкільною молоддю української гімназії в Жевницях. Ця гімназія, як відомо, утримується на дотацію міністерства закордонних справ ЧСР. Учаться там діти емігрантів, а крім того діти українців з Закарпаття (де-нільки). Навчання до цього часу було безкоштовне. Але з цього року м-во освіти звільняє від плати лише дітей емігрантів з Великої України. Діти галичан, волняняків і закарпатців, в більшості людей абсолютно незможних, в силу цього

розпорядження попадають в розпачливе становище. Щоби допомогти їм, загальні збори ухвалили відкрити філію т-ва «Рідна Школа» в Жевницях, яка б провадила збір пожертв і иншу допомогову акцію. До Управи Т-ва на цей рік обрано — доц. Лисянського, яко голову, інж. Кучеренка, д-ра Кононенкову, п. п. Мічкевича і Курилєнка і панну Омельчукову, яко членів.

В Польщі

— В Українському Клубі у Варшаві. Завдячуючи ініціативі і організації Українського Клубу у Варшаві місцева українська колонія спільно зустріла Новий Рік на клубних вечоринках в салі Східного Інституту. В програмі вечорниць увійшли концертна частина, забави і танці.

В день Нового Року відбулася взаємна святочна візита української колонії в помешканню Укр. Центр. Комітету.

— Річні загальні збори Українського Т-ва допомоги студентам українцям високих шкіл у Варшаві. Збори відбулися 12 січня с. р. в помешканні Українського Студентського Дому. Одчинені вони були проф. Р. Смаль-Стоцьким. Головою зборів обрано п. М. Ковальського, секретарем — п. І. Липовецького. Порядок денний складався з наступних точок: звіт Управи Т-ва, звіт Ревізійної Комісії, зміна статуту, вибори Управи і Ревізійної комісії та вільні внески. Справоздання про діяльність Управи Т-ва зложив п. проф. Р. Смаль-Стоцький. Фінансовий звіт Управи зборам представив п. П. Сулятицький. Резюмуючи докати Управи, належить ствердити, що Т-во допомоги студентам належить до тих організацій, які на протязі найкоротшого часу роблять максимум того, що можна було зробити для реалізації тих завдань, які поставило воно перед собою, і про котрі говорить сама його назва. По-за уділенням неза-

можним студентам допомог і позичок, Т-во в минулому році купило досить просторе помешкання, в якому організувало «Український Студентський Дім». Цей останній складається з інтернату, обліченого більш-менш на 20 осіб, з читальні, в якій міститься також і бібліотека та канцелярія Української Студентської Громади у Варшаві, і наукової робітні — досить просторної салі, яка надається також на відчити та зібрання і може вільно вмістити до 50 крісел для присутніх. В цій салі і відбувалися збори Т-ва. Давню мрію українського студентства у Варшаві — мати власну хату, вдалося здійснити завдячуючи енергії і старанням проф. Р. Смаль-Стоцького, який при попертю і підтримці наших урядових чинників здобув допомогу від державних установ в сумі 17.500 зл. Членські внесли членів Т-ва, яких на 1 січня б. р. налічується 65 осіб, в минулому році дали 603 зл., ріжні пожертви — 2.294 зл. 14 гр. і т. д. Для повного образу діяльності Т-ва належить згадати, що Т-во видало на придбання помешкання для «Українського Студентського Дому» — 10.000 зл., на його уладження і утримання — 5.319 зл. 83 гр. на позички для незможних студентів — 2.840 зл., на беззворотні допомоги — 1.421 зл. 50 гр. і т. д.

До не менш інтенсивної праці, як це видно було з доповіді проф. Р. Смаль-Стоцького, готується Т-во також і в біжучому році: утримання «Студентського Дому», поширення його, можливо організація інтернату для студенток, організація наукової допомоги студентству шляхом влаштування низьких рефератів, виголосити які вже згодилися українські професори, що перебувають у Варшаві і т. д. А до того й потреба в допомогах і позичках українського студентства не зменшиться, а навпаки може лише збільшитися, а задоволення їх і буде також одним з найголовніших завдань в діяльності Т-ва в біжучому році.

З докладом від Ревізійної Комісії виступив п. Ю. Киркиченко, в якому він сконстатував надзви-

чайний успіх в діяльності Т-ва і від імені Ревізійної Комісії вніс пропозицію подякувати проф. Р. Смаль-Стоцькому і цілій Управі за працю, покладену для Т-ва.

Присутні на зборах цю пропозицію вітали довгими оплесками.

Вичерпуючі справоздання Управи і Ревізійної Комісії, ясно представлений Управою план діяльності на будуче і той ефект, який зробили на присутніх успіхи й досягнення в праці Т-ва, спричинилися до того, що в дебатах над діяльністю Управи ніхто не брав слова. Збори обмежилися лише затвердженням справоздання Управи і Ревізійної Комісії та висловом подяки проф. Р. Смаль-Стоцькому і Управі за їх віддану працю і приступили до вибору нової Управи. До нового складу обрано, проф. Р. Смаль-Стоцького (головою), проф. Біднова (заступником), п. п. д-ра Л. Чикаленка (секретарем), В. Завадського (скарбником) та Сулятицького, Іножарського й С. Івановича (членами). Кандидатами до Управи обрано п. п. В. Краснопільського, інж. П. Сікору й П. Руткевича. До Ревізійної Комісії обрано п. п. ген. М. Безручка, Ю. Киркиченка і Федисського. Кандидатами — п. п. В. Куш. і І. Золотницький.

Персональний склад нової Управи дає запоруку тому, що її діяльність і в біжучому році буде не менше енергійною і що поведе вона Т-во по шляху дальшого його розвитку і збільшення можливостей допомоги українській молоді, яка студіює у Варшаві.

— Відкриття світлиці-читальні при Відділі УЦК у Гродні. 5 січня с. р. відбулося відкриття світлиці-читальні при Відділі УЦК у Громади. О 2-ій год. побіді відбулося урочисте посвячення помешкання п.-отцем Гродненського собору разом з протодияконом того ж собору. Панотець після посвячення звернувся до зібраних емігрантів з чулою промовою. Після посвячення світлиці Голова відділу п. Юшко сказав слово, в якому одмітив велику заслугу п. Галаневича в справі

об'єднання укр. еміграції в Гродно і запропонував висловити йому як найбільшу подяку. Далі п. Юшко висловив подяку також п. п. Дорошкевичеві, І. Конопацькому і Герольду за їх працю по перевезенню в життя ухвали заг. зборів про відкриття світлиці. На закінчення своєї промови п. Юшко пропонує присутнім згадати пам'ять нашого великого патріота й героя — Головного Отамана С. Петлюри.

Далі виступив з промовою п. Галаневич, в якій, давши характеристику нашої визвольної боротьби на протязі останніх років, сплилися промовець на завданнях еміграції і її ролі в тих тяжких умовах її життя.

Наступним промовцем був наш поет Валентин Конопацький. Промовець підкреслив те велике значіння, яке для укр. громадського життя у Гродні буде мати своє помешкання.

Гарно збудовані промови, з великим пилом і натхненням виголошені, справили як найкраще враження і сприяли до утворення того урочистого настрою, головного жаги працювати, творити і цим самим вкласти до тої величної праці національної, яку веде в цілому укр. еміграція, і свою частку роботи.

Після цього присутні доручають Управі Відділу УЦК у Гродні скласти на руки Головної Управи УЦК привітання з Новим Роком і Різдвяними Святами п. Головному Отаманові Андрію Лівчицькому і всьому урядові УНР

— Ялинка для дітей. 7 січня с. р. в світлиці-читальні при Відділі УЦК у Гродні було улаштовано ялинку для дітей емігрантів. Голова комісії по влаштуванню світлиці роздав дітям подарунки. Настрій був дуже хороший. Діти і батьки їх zostалися цілком задоволені.

В Болгарії.

— Місцева культурно-просвітня організація «Славянська Бесіда» в Софії урядила 14

грудня м. р. сімейну вечірку-концерт. Концерт складався з слов'янського гімну, українських народних пісень, українських народних мелодій та українських народних танців. Дружне і гарно лилися звуки українські пісні в добрім виконанні хора під орудою п. І. Орчіва. Національні одяги хору давали чудовий малюнок. В порівнянні з весняним концертом хор далеко пішов вперед що-до своєї техніки. У виконанню українських мелодій пані Цанкова як і завжди була бездоганною, викликаючи після кожного співу голосні і невгаваючі оплески. Треба зазначити, що пані Цанкова, не будучи сама українкою (латвійка з роду, по чоловікові болгарка) з особливою любов'ю захоплена українською музикою, чим тільки і можна пояснити таке артистичне виконання не українських мелодій. Не тільки в Софії, але й у більших центрах виступи пані Цанкової з українським репертуаром забезпечують їй повний успіх. Український гопак протанцювали пані С. Орлова та п. І. Тахтай, які викликали бурю оплесків.

— Українська Громада в Болгарії 22 грудня м. р. відбула свої чергові загальні збори. Головою був проф. Парашук, секретарем п. Крупицький. Доклад про діяльність Громади був зачитаний в. о. голови п. Скрипалем. Обговорено було справу влаштування свята незалежності. П. Цибульський вніс пропозицію на Різдвяних святах влаштувати ялинку для дітей, а щоби притягнути більше сил, то виникла пропозиція увійти в порозуміння з другою українською організацією «Українське Об'єднання» і скласти спільний комітет, який і зайнявся цією справою і ялинки, і свята незалежності. Збори ухвалили визначити в склад комітету від Громади п. п. Цибульського, Скрипала й Блажа.

По обговоренню справи визнання УНР американським сенатом, вирішено послати сенаторові Купеляндові й його колегам подяку за порушену акцію.

Крім того було прийнято й текст протесту проти червоного терору на Вел. Україні.

В Австрії

— Українське життя у Відні. 5 січня у Відні відбулися збори Громадського Допомогового Комітету, на яких ухвалено перевести реєстрацію всіх українців в Австрії, змінити деякі пункти статуту Комітету, прийняти до відома ухвали першої Еміграційної Конференції в Празі з 25 червня і прохати Головну Еміграційну Раду прийняти Допомоговий Комітет у Відні до свого складу.

На цих же зборах Допомогового Комітету обрано нову Управу в складі п. п. К. Чайки (голови), М. Троцького (заступника) і П. Кашинського (секретаря). На наступників членів Управи обрано п. п. М. Маценка та Д. Катамая; до Ревізійної комісії увійшли п. п. Войтенко, Ю. Савченко, та пані О. Сидоренкова.

Крім організаційних справ загальн. збори, обміркувавши справу арештів на Україні, ухвалили присьднатися до протесту української еміграції проти большевицького насильства на Україні.

Бібліографія

— Українське історично-філологічне т-во в Празі. Вийшло коротке справоздання Українського історично-філологічного т-ва в Празі. Воно існує вже 6 років. В 1923 р. засновано це товариство, бо відчувалася його потреба в місці згуртування українських наукових сил. І з того часу це т-во з

року на рік акуратно відбуває свої засідання що-вівторка, виключаючи час святочних та літніх ферій, коли буває зачинено помешкання чеського Карлового університету, де відбуваються збори Т-ва. Минулої зими, коли те помешкання, з огляду на сильні морози, було певний час зачинено, члени т-ва проте таки збірлися в помешканню канцелярії Українського Університету в Празі.

Минулого року, як і в попередні п'ять літ, відбулося 27 прилюдних зборів Т-ва, на яких було прочитано 42 доклади. Продуктивність праці його членів стане зрозуміла, коли взяти на увагу, що Т-во має всього 48 членів (41 — дійсних і 7 членів-співробітників), з яких в осідку Т-ва в Празі та її околицях — перебуває всього 27 осіб, решта мешкає або в інших, дальших, містах Чехословаччини (5), або за її кордонами (16). Отже головна праця в Т-ві упадає властиво на невелике гроно людей, що постійно перебувають у Празі. Де-які з них дали сього року навіть по 5 рефератів.

За останній рік кількість еміграції в Чехословаччині взагалі зменшується, зокрема виїхало з Праги кілька членів Т-ва. Тому, скромне взагалі що-до умов своєї праці, Т-во минулого року провадило свою діяльність в дуже скромних умовах. Пересічно на одно засідання припадало 16 присутніх: 9 членів і 7 гостей. До цього треба додати, що загальна сума прибутків у минулому році виносила 300 корон чеських, менше 10 долларів; дефіцит в сумі 254 к. ч. покрито спеціальними пожертвами окремих членів. І в таких умовах Т-во не тільки існує, але й додержує, фактично навіть посилює інтенсивність своєї праці. Подиву гідна річ в наших умовах.

О. І.

Зміст

— Париж, неділя, 26 січня 1930 року — ст. — 1. Заташанський. Одно засідан української еміграції — ст. — 2. — М. Ковальський. Військовий хутір — ст. 4 — 6. І. «Наше нерозв'язане питання», ст. 9. В.С. З життя й політики — ст. 10. — *Observer*. З міжнароднього життя — ст. 13. — Червоний терор на Україні — ст. 15. З преси — ст. 17. — З широкого світу — 19. — Хроніка: З Великої України — ст. 21. — З укр. життя — ст. 23. — З життя укр. еміграції: у Франції — ст. 24. — В Чехії — ст. 26. — В Польщі — ст. 28. В Болгарії — ст. 30. — В Австрії — ст. 31. — Бібліографія — ст. 31.

Нові книжки й журнали

- «За державність». Матеріали до історії війська українського. Збірник І. Каліш. 1929 р. ст. 191-9 схем.
- Д-р Пана́с Феде́нко, доц. З дипломатичної діяльності Данила Грека (причинок до зносин Б. Хмельницького з шведами). Одбиток зі Збірника Педагогічного Інституту ім. Драгоманова в Празі. 1929. ст. 18.
- Перша Конференція української еміграції та Головна Еміграційна Рада. Видання Головної Еміграційної Ради. Париж. 1929. ст. 14.
- Борис Монкевич, сотн. Чорні запорожці. Зімовий похід і остання кампанія Чорних запорожців. Вид. Бібліотеки історичних повістей. ч. 3. Львів. 1929. ст. 152 — 2 схеми та 9 ілюстрацій.
- Петро Опаренко. Запорозький мед. Драматичний етюд на 1 дію. Видання «Чорномора». Каліш. 1929. Ст. 23.
- «Відблиски Думки». Другий зошит. Видання Літер. Гуртка «Думка» Париж. 1929. ст. 80.
- «Відблиски думки». Третій зошит. Париж. 1930 р. ст. 80.
- Д-р Симон Наріжний, лект. Гетьманство Івана Виговського. ст. 20. 1929. Прага.
- «Наш Приятель» ч. 5 січень. 1930. Львів.
- «Віра й Наука» ч. 1. Січень. 1930. Коломия.
- » » ч. 37. Грудень. 1929. р.
- Літературно-Науковий Вістник. 1930. Книжка І 0. Львів.
- Літопис «Червоної Калини». 1929. III. Львів.
- Літопис «Червоної Калини». 1930. I. Львів.
- «Незалежна Україна». Орган закордонної делегації Українського Революційного Комітету». 1929 ч. 9.
- «Світ». Ілюстрований журнал. 1929. Жовтень-грудень. ч. 10-12. Львів.
- «Розбудова Нації». Орган Проводу Укр. Націоналістів. ч. 12. 1929 р.
- «Жіноча Доля». тижневик для укр. жіноцтва. 1930. ч. 1-2. Коломия.
- «Більшовик України». ч. 23. 1929 р. Харків.
- «Місіонар». Січень. 1930 р. ч. I. Жовква.
- «Вісти з Лугу» ч. 112 грудень (ч. 1 січень). 1930. Львів.
- «Вісти з Лугу» Грудень ч. 12. 1929 р. і ч. I. січень 1930 р. Львів.
- «Гуртуймося». 1929 р. листопад.
- «Sragu Nagodowosciowe» ч. 5. Грудень 1929 р. Варшава.
- «Кубанський Край». Орган неперіодичний. Прага. 1929.
- «Вільне козацтво» ч. 50. 1929. Прага.
- «Социалистический Вестник». ч. 1. Берлін. 1930.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V).

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins. Paris XIII.

•